

MILAN RŮFUS

AŽ DOZRIEME

SLOVENSKÝ SPISOVATEL

1956

Blýska sa ticho, tlmene.
A vtáka nečuť z polí.

Obilie placho zvlnené
tak pred dozretím bolí.

Mäkkosti klasu ohmatáva
dnes tichá prísnosť zo zeme
a dlho žne sa stroja.
Až dozrieme, až dozrieme...

Ale ty, báseň, neodpúšťaj.
Buď spravodlivosť tvoja.

darby

liny

Lomí sa život na ostrej hrane dýky.
 A tam je jeho tragika,
 tam jeho triumf. Kvet prší na pomníky.
 Spievajú ústa básnika:

— Zas jedna bolesť slzy porodila.
 Vrhla ich vo tvár publika.
 Ach, čo je láska? Rozprávková víla,
 ktorá nám večne uniká. —

CHRYZANTÉMY

Chryzantémy, chryzantémy, chryzantémy.
Vietor-grobian slinou dažďa začiahne mi
medzi oči zvedavé.

Olizujúc rebrá stromov, holé prúty,
uváľaný, ryšavý a odvlhnutý
deň sa šmýkal po tráve.

Chryzantémy, biela, biela karavána,
po cestách a po súmraku roztáraná,
ponorená do vzlykov.

Noc sa plazí čiernym bruchom po dlaždení.
V nej smrť, sviatkom podráždená, do lúčov cení
riedke zuby pomníkov.

Chryzantémy, chryzantémy, chryzantémy.
Koľkokrát, zem, chvela si sa pri vraždení?
Prst a ruže nad hlavou.

Koľko ruží, koľko ruží uschne v zime,
ak po kútoch zabudnutých povenčíme
hroby s helmou hrdzavou?

Vietor češe suchej trávy ostrú šticu.
Zachraňujte, zachraňujte holubicu
pred žihadlom bodákov!

Nech zas človek ako maštal' vypálený
netacká sa s bielym smútkom chryzantémy
venčiť kosti vojakov.

Ty, ktorá cúvaš z miest, kde rozžala si rany.
 Jak starý kalendár som tebou popísaný.
 Zas prstom prelestným, zas trestáš, zas a znova.
 Nahý až do kostí sa skrývam v húšti slova.
 Za dlhých večerov sa smutnou piesňou teším.
 Čo v srdci stroskotá, to slovo nerozhreší.
 Zlá nežnosť po žilách jak príval rachotí.

Dni idú, tvrdne chlieb. Pribúda samoty.

Ticho jak pred stvorením.
 Dym jazdí na strechách.
 Šepotom znetvoreným
 sa plazí vo mne strach.

Hodený cez náručie
 ten jeho ťažký tieň.
 Hodiny bubnujúce
 v čeľustiach hryzú deň.

Ešte to mokvá vo sne
 z rozťatých objatí.
 Koleso neľútostné,
 ktože ťa obráti?

Mám ústa plné tvojich úst.
Mám dlane plné tvojich dlaní.
V lebke jak vietor v roklinách
mi šumí hlas tvoj rozvzlykaný.

Odpusť, tak odpusť. Skončené.
Stud ostrú čepeľ do mňa tasí.
Vo chvíli toľko tušenej
že kríž môj vidieť musela si.

A hoci teplom záľudným
nás plachá nádej vo snách hreje,
ten, kto ti povie: zabudni,
je pravdivejší od nádeje.

Deň, ktorý tepe do zmyslov,
jak rozvíril, tak stíši boje.
→ Z úst zlíže penu horkých slov.
A z tváre oheň slzy tvojej.

Chladná voda padá z rodných žlebov.
Sipí súmrak tmavou diaľavou.
Zametá si vietor nízke nebo,
zametá si metlou krvavou

ako dvor, kde v októbrove ráno
zaplakalo jahňa zdesené,
aby šijou nožom rozrezanou
pomazalo ústa jesene.

Tuhne deň. A večer opatrný
netýka sa nohou jeho ciest.
Hrubo sype na tie temné škvrny,
hrubo sype žltým rezom hviezd.

Ticho zemi, ticho je i výškam.
Ovčí plač mi uschol na perách.
Malá luna, ryšavá jak líška,
hlasno chľastá vodu z jazera.

Vo vrátkach kamenných už nehmatá jej krok.
Už organ vyhráva a hustne smútok sviatku.
Tenučko plače zvon do obnažených slôk.
Umrela starenka. Je ticho v kolovrátku.

Je ticho v praslici. Na sivom pradené
vretienko viselo v hlbokom zadumaní.
Už prach jej modlitby úzkostou zvířenej
do vrások usadá na ústach umlčaných.

Už s chlebom rozprávky sa ku nám nevráti,
k jej nohám nesadnem, kde naslúchal som bledý.
Studničku striebornú už ticho pečatí,
vo vencoch ukrytá smrť na prameni sedí.

Rodnú zem rozprávky z nej pil som od mala.
Pri cudzích zármutkoch mi teplým bola liekom.
Do samôt macošských jej reč mi voňala
zemiakom láskavým a podojeným mliekom.

Umrela starenka. Na stole tvrdne chlieb.
Stesk hrebie za rakvou jak havran za oráčom.
Už ide v rubáši utkanom z modlitieb,
svoj údel nesie si, umytý krotkým plačom,

na rukách zopätých pred vyblúznený trón.
Vrátka sú dokorán a prvý súmrak padá.
A dokiaľ na veži ju meďou kropí zvon,
po prázdnych nebesiach si svojho Boha hľadá.

V tom čepci šedivom, čo trýzeň uvila
v živote nevlúdnom, kde piesne slepou škálou
ako vták ustatý modlitba krúžila
nad vodou bezbrehých a neslyšaných žiaľov.

Stmieva sa v cimiteri, podúvať začína.
Mdlý dážďik jesenný sa cedí riedkym chvojím
Dobrá noc, gazdiná, dobrú noc, gazdiná.
Tou tvojou rozprávkou si staré žiale hojím.

S rozbitým vojskom myšlienky, obličaj k tebe, cúvam.
 V zápase stokrát započatom, kde výhra štít môj nekrášli.
 Zas mlkvy, v tvári poblednutý, strát svojich nesčítuвам,
 podobou pravdy konečnej zakríknutý a užaslý.

Videl som nárek človeka do tvojích prahov šľahať,
 jak jeho bolesť udierala ti ťažkým čelom na dvere.
 Ty ľahostajná sídlila si v paláci ohmúrnych záhad
 a neoblomne mlčanlivá v drtiacej, krutej nádhere.

Pod jeho brány vtiahol som vo vychlúbavej zbroji.
 No bubny hrúd keď zaduneli, myšlienky cúvli zdesené:
 Tajomstvo dávne pod pečaťou zas nedotknuté stojí.
 Tá, ktorá závoj odhrnula, už mlčí v plášťoch jesene.

V kozúbku úst, tak vychladnutom, už slovko nezapraská.
 Len hruda rýlom rozčesnutá sa dlhým steskom ligotá.
 S víťazoslávou kľáčať budeš na mojej šiji, ťažká,
 než hlasom trikrát volajúcim zaspieva kohút života.

A jeho spev ti zlomí, smrť, hrot pýchy vytasený,
 päť zmyslov k svetlu narodených mi živým svetlom
 uhostí.

I zložím odev smútočný a pokloním sa zemi.
 A dolu tvárou tiecť mi budú víťazné slzy radosti.

S múdrosťou bylín jak bodliak nad úhory
 sa kloní nad životom.
 Zo zeme pijúc, krehký zázrak stvorí.
 A nevie ani o tom.

Vrie vrava liet, srp slávy tupcov kosí,
 zavyjú vášne zlostné.
 A on, hľa — prostý, na lodyhe nosí
 i korunu i ostne.

Ty, ktorý dávaš padať prvým snehom
 a chládkom triezvym viažeš tepny listu!
 Uchovaj, prosím, tú múdrosť duši jeho.
 A piesni nehu čistú.

Ako je ticho v listí hlohov.
 Čuť plakať rosy kropaje.
 Vták pláva v striebre pod oblohou.
 A moja milá chorá je.

A moja milá sama leží
 do bielych očí mesiaca.
 Ako ten kameň na nábreží,
 ako tá voda — mlčiaca.

Uzdrav ju, bože prostoreký.
 Uzdrav ju, tráva, kvetina.
 Jej žalosť, ťažká ako rieky,
 mi srdce stokrát pretína.

Ó luna, tvoje prsty biele
 kliež úzkosť našu zakryjú!
 Uzdrav to dieťa neveselé.
 A vráť mi, vráť mi, vráť mi ju.

Na chotári malá jeseň sedí
 v kalnom striebre nebies ospalých.
 Nadieva si na povrázky z medi
 lastovičiek modré koralý.

Kosé slnce mliečnym jasom slepí,
 tuhne západ hustým nachom líc.
 Nad zelenou, mastnou hrivou repy
 kradnú vrabce zlato makovic.

Známa mne tá návešť, dávno známa.
 Tulácke vy moje podzimy!
 Po kuchyni chodí smutná mama
 a na cestu koláč robí mi.

Znám ja, znám — to vo dňoch osamelých
 krotká ľutosť takto hľadá ju.
 Na cestu mi robí koláč biely,
 do kvásku jej slzy padajú.

A keď potom v podvečernú chvíľu
 v dome prázdnom deň sa zošerí,
 v srdci kryjúc nádej pošetilú,
 tretiu miskú podá k večeri.

Do jej prázdna v bázni hľadieť bude,
spola úsmev, slza napoly.
Na oblohe zhasnú fakle rudé.
Tenko psík náš do hviezd zaskolí.

Dvanásta jeseň už prchne z kalendára.
Aký si pilný, čas!
Dvanásta jeseň už prchne na spomienku,
čo navštevuje nás.

Spomienka do domu. Na prahu slova kľáči.
Ani už neverím, že roky ako vtáci
jej zrno z prs mi vyzobú.

September odchádzal váhavým krokom hostí.
Osiky v záhrade jak mesto po slávnosti
skladali z korún výzdobu.

Pod váhou neistôt sa prudko chvejú vážky.
Zem dažďom leto zapíja.
Do noci bdeli sme, vborení srdcom ťažkým
v magické oko rádia.

Do noci bdelo sa a v rozvlnenom rytme
bzučal ten čudný úľ.
Signálom rozťal vše mlčanlivé prítmie
a zasa utíchnuť.

Na konci bolo slovo. Neslávne, neveselo
bič vety švihol do tela.

Do pästí dlane zhrbili sa a rosou zašlo čelo.
Vtedy nám mama omdlela.

Po glgu vody odhriebla riedke vlasy
a zdvihla oči zmútené.
Pred starým Kristom v komore pokľakla si.

— Drevený visel na stene. —

Čiahala za ním tak úpenlivo, detsky.

Písala po ňom kriedou úst:

Ježiši dobrý. Ježišu Nazaretský.

Nedopuť vojnu. Nedopuť! —

Prehrala žalôb strmú škálu.

Odzneli prázdne, neplodné.

Surovou váhou kapitálu
gram ľudskej slzy nepohne.

O hluchý kov sa slza triešti.

Kristovia visia do bolestí

bez účasti a bez hriechov.

Ten podnik už bol vypredaný.

Plakali márne tiché mamy

pred svojou vratkou útechou.

Nie, plakať sa už nepatrí.

I keď ta čudák-spomienka jak pocerstného osloví.

Môj brat mal práve dvadsaťtri

a múral okno v podkroví.

Veselý komín do svitania

vdychoval paru štiplavú.

Mať naša, múkou obsypaná,
drobila husiam žihľavu.

Na dvore sliepky krákorili
pesničku rannú, pokojnú.

Jar vládla trávam. A predsa do idyl
žltý list padol: na vojnu.

Večer sa triasol na osikách
a civel do oblokov.

Uviazal brat môj do uzlíka
dvadsaťtri svojich rokov.

Mať bez vlády jak bez krídel
mávala zbohom spoza dverí.

A keď ju nikto nevidel,
vyliala oči do zástery...

Po ciferníku chodia dni.

Dedinou chodí poštár.

Aký dnes veští taj?

To nie je poštár. To je smrť.

Nečítaj, mama, nečítaj!

— Vážená pani... —

A ďalej slovka nevypovie.

Vážená pani, nevzlykajte.

— v útoku padol... granát... ktovie... —

Nie, plakať sa už nepatrí. !

Čas ako drožkár cestou trieli.

Môj brat mal práve dvadsaťtri.

Odvtedy sme ho nevideli.

September odchádzal váhavým krokom hostí.
Osíky v záhrade jak mesto po slávnosti
skladali z korún výzdobu.

Spomienka do domu. Na prahu slova kľačí.
Nie, ja už neverím, že roky ako vtáci
jej zrno z pŕs mi vyzobú.

Ako ten živý chlieb ju denne povyslovím,
keď zástup mŕtvych tiel, mlčiaci z útrov novín,
do srdca sa mi prelomí.

Zas ľudí predávať. Zas puchnúť z krvi synov.

Ó, stádo tančiace pred večnou gilotínou,
hmyz lezie v tvojom svedomí!

Dvanásta jeseň už prchne z kalendára
na hroby, trávy, jazerá.

Dvanásta jeseň už prchne na spomienku,
čo do výkriku naviera.

Dost! Dost!

Žalúdkom pribíť
na križi zeme pokornej
velikým hlasom volali,
velikým hlasom:
chleba!

Zmietal sa v pasci úst,
zubami pridĺavený.
Obrovským chvostom udieral
o modré boky neba.
Chleba!

Šesteročné dieta,
tisíc rokov staré,
sa drobným prstom prehrabáva
a hľadá, hľadá v smetisku.

Prečo je taká horká tráva?
Keby sa z ovce bolo narodilo,
vzalo by chumáč do pysku
a nemou tvárou hľadelo by
na krdle divých husí.

Ale je človek,
a preto volať musí:
chleba!

Hlasnejšie, dieta.

Hlasnejšie!

Čepelou nech sa do prs vryje
až po črenky tvoj ostrý bôľ.

Hlasnejšie! Človek nahluchlý je,
pri kanonádach ohluchol.

Hlasnejšie!

Chle—bá!!

Tak.

Vzdor lízal vietor spod slamených krovov.

Náveštia očí svietili

jak veľké rudé rany:

Stáť!

A vaše vlaky s ľudskosťou dolárovou
predsa šli po ich umieraní.

KONVOJ NA KÔREU

Šiel, páral mora hladiny.

Vzdula sa búrkou boľestí vôd.

Kropaje zlostne na palubu padli.

A víchor ako kamelot

zavýjal, volal na zábradlí:

vraždá... vraždáá...

V obväzoch dní však zmizne každá brázda
a každá vráska mora na tvári.

Racky si na breh posadajú,

ustaté ako drotári.

A kým sa večer zazorí,

utíchne more s vlhkou pästou,

spenenej vody nad bolesťou

sa zajazví, sa zatvorí.

No zem a človek nezabúda.

S krvavou ružou keď podkosený klesá,
za jeho brázdou hladina nezavrie sa,
za takou brázdou priepasť ostáva.

Odplával konvoj.

Zavrelo sa more.

Len príliv plieskal o bralá.

No zem a človek nezabúda.
Ostnatým drôtom ovila údy choré.
Nenávisť v ľuďoch ostala.

KÓREJSKÉ KOLEDY

1

Do záhrad tvojích ja nevstúpil som, báseň.
Ja len tak u vrát pískaval.
Keď smútok rukou trestajúcou za sen
mi v plachých očiach vyhrával.

Ja nikdy nezvrel, nerachotil slovom,
nesvietil bleskom výkriku.
Len niesol, niesol v pekle človekovom
chlíp trpkých citov v uzlíku.

A kričí dnes; krič, pieseň nehostinná.
Ó svieť nám, hviezda spanilá!
V maštalke žena porodila syna
a plienkami ho povila.

Pastieri, počme. Len noc už nie je tichá.
Do ticha výbuch zahučí.
Mať žltá nesie ku ďalekým hviezdám
zabité dieťa v náručí.

Sláva na výsostiach bohu.

Povedz mi, kde si bol, keď živých zabíjali.
 Kam v prítomie večnosti si noril múdru tvár?
 Mlčanie svietnikov, prach padá na misály.
 Majáles chudobných. Narkóza. Prelud. Snár.

V útrobach oltárov sa plodia plaché myši.
 Patina pokrýva veľebu súsoší.
 A bolesť rúhavú tresk žalmov neutíši.
 A bolesť rúhavá mi prsia pustoši.

Rozprávaj, preboha, keď krv sa leskne v ranách
 jak voda v šlapajach, kde byvol prešiel hlinou,
 čo mlčí tvoja tvár? Pravica požehnaná
 čím sýti zúfalú i krutú žízeň synov?

Dosnené, dožitie, nevedia ďalej proroci.
 U chladných oltárov tak mlčia bez rozvahy.
 Suchými ústami modlitby pradu do noci.
 Zo slávy zvlečení tu ležia polonahí.

Dosnené, dožitie, noc prázdna tiahne pohorím.
 Hoc ostrou kopijou nám ľútosť do slov bodá.
 Ideme domov, pastieri. Ideme domov, hovorím.
 A z tichých, horkých viet mi tečie krv a voda.

Pán generál? Môj bože, aké šťastie.
 Pozrite sa mi, prosím, do očí.
 Z tých záhonov už svetlo neporastie.
 Nie, ani dúhy slávnosť farebná.
 Dve studne v púšti, do nich vietor vyje
 a trúsi piesok na ich prázdne dná.
 Pozrite sa mi, prosím, do očí.

Dnes odchádzate do Francie.
 Bol slávny boj váš a vaša pravda svätou.
 Tá pravda vraždou zarudlá.

V Marseilli, pane, je predavačka kvetov.
 Jej chlapec Jaques ju pozdravuje
 a prosí, aby zabudla.
 A keď ju výkrik zrazí na kolená,
 potom jej takto povedzte:
 Pozrite, milé dieťa,
 ste príliš mladá a príliš krásna žena.
 Budete vodiť slepca po meste?

A ona azda pochopí.
 Zaš šírou páchnu okopy.
 Za nocou noc, jak vojsko idú noci.
 Len z diaľky šumí tichou ozvenou

deň. Ale moje vykradnuté oči
ho necítia, hoc dlaňou sklonencu
nad čelo hľadím plný smutnej sily.
A iba hnev tú tmu jak purpur zapáli.

Vy ste nás, pane, veľmi potupili.

Vy ste nás, pane, veľmi klamali.

* Pre hriešnu vábnosť cudzích plodov
o vlasti piesňou odratou
miesili lúpež so slobodou,
štit muža s nožom pirátov.

Kiež v hneve našej trestajúcej zeme
som dávno už svoj údel musel vziať.
Keď bolo za čo niešť to slepé bremä
a bolo za čo žiť a umierať.
Kiež dávno už. Dnes rozprával by deťom,
jak v onom roku štyridsiatom treťom
v ulici parížskej či na toulonskej lodi
z horiacich očí utiekol mi zrak
jak divé stádo z podpálenej stepi.

* Tak by som s nimi po záhrade chodil.
Za ruku by ma ľahkým krokom viedli
šelestom viniča i vážnym šumom jedlí.
A žil by, žil, jak žijú všetci slepi.
A keď raz stanú nado mnou
jak nad zlomeným klasom
pri smrtnom lôžku tváre smútočné,
pokojným, jasným povedal by hlasom:

Hej, ľudia. Veľmi bolelo.
No nebolelo zbytočne.

*
Dnes stud a trpkosť planá
v tmách ostrým bičom tne ma.
Jak kruto bolí rana,
keď rana zmyslu nemá.
Len hanba, hanba, hanba mi je.
Súd spravodlivej histórie,
čo vodou krstiacou nás kropí,
aké mi, pane, meno dá?
Hrdina? Azda zlodej. Kmín.
Na cudzom poli kradol snopy
a stala sa mu nehoda.

Tak prideme raz všetci, pane.
Zástupy hanbou otrhané.
Vám predostrieme svoje žitie
zlé, podpísané ranami.
Nás sa už nikdy nezbavíte.
Vtiahneme do miest za vami
a v ústach zášť a dusno v pästi,
začneme žobrať na námestí,
podobní chmúrnym, opŕchnutým vtákom.

Dívať sa budem vypáleným zrakom
a spievať strašnú pieseň:

* — Ó ľudia, ľudia, ó slepých srdc a viery.
* Vy zbabelým i podlým chlebom syti.
Ó, cnosti vaše jak brečtan na cimiteri

sa plazia po zabitých.

Zaplaťte naše potupené žitie! —

Mňa sa už nikdy, nikdy nezbavíte.

Ja budem rásť, až po hviezdy si nesúc na ramenách
dvoch slepých očí prázdne nádoby.

A ľudská krivda žeravá, tá vami navršená,
ich slepotou sa v príval znásobí.

Až raz tú krivdu k vašim nohám zhodím,
tu celú zem to v kostiach zabolí.

A potom, pane, odbijem poslednú z vašich hodín,
napoly človek, výkrik napoly.

Posolstvom vznešeným mu celé ľudstvo stálo
pri lôžku bolesti, v nich mať ho povila:
Ty budeš, zrodený, ty budeš bič i chvála,
ty pevnosť kameňa i krehkosť motýlia.

Vášnivec voľnosti, duch nezviazaných krídel.
Rab krásy vládnúcej na poste ďalekom.
Kde zmysly mlčali, um blížnych nedoviedel,
ty štedro vážiaci smiechom i nárekom.

Ty budeš bez bázne pre výkrik zrno zbierať,
až verš tvoj zahrní drsný jak zákony,
keď v krvi praveké mi začne ryčať zviera
a v pästiach smrteľne oceľ mi zazvoní,

ty, hliadka poznání, sa budeš večne tratiť,
slzou si svietiaci jak fakľou do dejov,
do diaľok budúcich, dní slncom nepočatých,
a mocný vrátiš sa s kliatbou i s nádejou

a slávy almužnou tak nesprznený v boji
jak anjel ku mečom si staneš ku slovu.
Buď mojím osudom, buď, básnik, sudcom mojím.
A ja ti postavím pamiatku žulovú. —

Lež on, ó život, páč, jak przní svätý údel!
V pokore prijíma, čo deň mu nadelí,
za vekom tiahne sa, zas prskajúcim u diel,
slepý a zbytočný, zbabelý, zbabelý!

Ba za hrst výslužky sa spupnou chválou hmýri
verš v prázdnom džavote, sa chlúbou zalyká.
Plakala pesnička na prsiach smutnej lýry:
Bože môj, bože môj, ó stvor mi básnika!

25

18

VERŠE

1

Čítali a potom riekli: Smutné.
Svitlo už a svitlo bez teba.
Už nám tvojej slzookej lutne
v šťastí našom, synak, netreba.

Za mier musí básnik do olova
tvrdo písať spravodlivú zášť.
Sláviť musí jasným zvonom slova
radostnú a rozkvitnutú vlast. —

A mne v ústach horký prúd sa pení,
oťažel mi v rukách tmavý slák.
Pisklo v hrdle slovom utrateným:
Netreba... No čože? Dobre tak.

Nech si hvízda, nech si hvízda jeseň,
ako vzlyk sa z hrude derie rým.
Už si svoju ťažkých krídel pieseň
nikomu viac do rúk nezverím.

Nechcel som sa sebe koríť, smiešny.
O plytkom som nechcel býť húst.
Cudzia slza svieti z mojich piesní.
Cudzia rana horí z mojich úst.

Mier. A v tichu, ním ten výkrik sviští,
hneď sa podlo hlaveň rozšteká.
Nikdy ešte tolkej nenávisti
nepočalo slovo človeka.

Preto verš môj ťažkým krídlom vzlieta.
Ľudský plač mu z krídla ulomí.
Preto, hľadiac v drsnú bolesť sveta,
smutno mi, až k smrti smutno mi.

Netreba... No čože? Prídu iní.
Snáď tá pieseň sladšie bude znieť.
No kým tečú slzy na zločiny,
mŕtvych kladú do vápennej hliny,
naveky sa budem takto chvieť.

A keď na mňa z nízkych našich dverí
dýchne smrť, v tom chladnom závane
možno raz jak postrelenej zveri
zastydne mi jazyk na rane.

Šumí dážď a o podlahu
sivú vodu triešti.
Úzkosti nás obletujú
ako kŕdeľ vrán.

Ako kavky polonahú
vrúbku pozdĺž cesty.
Šumí dážď a vetry dujú
srdcom dokorán.

Kavky, kavky, kde letíte?
Kam sa žiale tratia?
Či tá pieseň na varyte
celá zahynie?

Či ju ruky požehnané
ústam prinavrátia?
Či si ešte zaspievame,
či už ani nie?

Ulica usína. Len listy idú k zemi,
kde vkročí november — hrdzavé, tiché zviera.
V radosti počatý i trýzňou vykúpený,
tak cit môj ostáva, jediná moja viera.

A dokiaľ s oblohou sa noc o hviezdy ruje
a čiernym zobákom ich ostré zrno zbiera,
na rohu mesiaca sí večer vytrubuje,
— jak biele družičky šli sviece do cmitera.

Na čepel' plameňa tam ľahnú tichým telom.
Krvička potečie, kým plameň dohorí.
Krvička vosková, sa chvejúc pod údelom,
jak slimák plazí sa po hríbe pokory.

Smrť, nekrič, márne je, tvoj roh ma predsa nedesí.
Až srdce oprchne mi z radostí i z bôľov,
snáď potom, tichučký, do tvojej krčmy zájdem si
po dúšok z tvojich čiaš a tvojich alkoholov.

Ubudlo dní. Už klesá
šíp blúznivého letu.
Už z ľahkých stebiel vrások
si roky hniezdo pletú.

A zabudli sme tváre
a zabudli sme mená.
Len ona ostáva tu.
Len ona, nepremenná,

v nás zapáľuje slová
a hnetie plaché rýmy.
Z jej uhlia ukrytého
sa dymí ešte, dymí.

Ja chutnal tvoju hlinu.
Nuž udri, pieseň stará.
Lej trpkosť starodávnu
mužovi do pohára.

Len prepust' oči, láska.
A odstúp z mojich krídel.
By bol som spravodlivý
a spravodlivý videl,

jak túha túhu kríži,
jak ľudia blížia ľuďom
a zástup z rodu hrdých
sa vzpína pod osudom.

Po prstoch sa kradne dáždik tichý.
 Súka nebo tenké pradivá.
 Vyzlečená vetrom z dávnej pychy,
 ošumela jeseň márnivá.

Do kalúž jak vetchý popol leta
 zosypala listy hrdých krás.
 O päť vrškov hlavou podopretá,
 trpezlivo čaká na svoj čas.

Hotová tú slávu chvíľou každou
 oželiť jak lúbosť nevernú,
 chríplym hláskom padajúcich dažďov
 pesničku si spieva večernú.

A na lúke na zhorených trávach
 zahulákal kaviiek čierny sbor.
 Sedí hmla jak spiečka popolavá
 na krídlíku učupených hôr.

Mokrou dľaňou hladiac pusté brehy,
 z polospánku riečka hovorí:
 sniežik, príd'. A plný múdrej nehy,
 zakry stud tej nahej pokory!

Nemusíš mi svoje srdce luhat.
 Hľa, už trúbí súmrak z pažítí.
 Ako dúha zájdeš, ako dúha,
 až sa mojich chlebov nasýtiš.

Nemusíš, veď nezllorečím, žena,
 nerúham sa v hrubej nevôli,
 nepadám ti prosiac na kolená.
 Prebolí, no čože, prebolí.

Vychladla tá krutá zhavosť skrytá,
 zlé jej iskry mŕtve vo mne sú
 — že jak stáda cestu na kopytách
 cudzie ústa mi ťa roznesú.

Sýt sa, sýt, kým blčí požiar v oku,
 v brehoch žíl krv špliecha v čerení.
 Čo som dal, ja dal som bez nároku.
 Odídem jak lístie v jeseni.

Na cestu mi ľahký dáždik šuští.
 Ťtlym hrdlom vŕbka zanôti.
 Nezahyniem, dá boh, v tvojej púšti,
 neodvisnem v slučke samoty.

Jarabina, jarabina.

V krotkom sínci chladnú letá.

Zabudla ťa každá iná,

i tá jedna zabudne ťa.

Zabudne jak každá iná.

Dá ti jeseň čiapku rudú.

Kde ja budem, jarabina,

až ťa vtáci zobať budú!

Zbohom, lásky nevraživé.

Zbohom, krásy s chladným nebom.

Nebudú ma mestá krivé

kamenným viac hostiť chlebom.

Iný pôjdem cestou inou.

Vlhký vánok z rodných polí

milostivou, tichou slinou

olíže mňa, čo ma bolí.

Až umriem, tak zem dá,

to bude v letné ráno.

Dym viesok belasý

keď stúpa z úpäť.

V široko, ďaleko

nad rosou napadanou

slovičko posledné

z hrdla mi uletí.

Až niešť ma budete

po našom starom moste,

sviece mi nepál'te,

zvon nech mi nezvoní.

Tajomstvá luhajú,

kde všetko je tak prosté

v koreňoch brečtanu

a divých jabloní.

Nie súkna smútočné,

nie žalmy nad údelom,

v pokore hlboko

nie húfy sklonené.

Až pastier poludním

a v cesty prachu bielom

za chlebom zeleným

kravičky poženie,

až záprah zapraská,
keď z poľa ovos zlatý
na vozoch s velebou
povezú k stodole,
v odeve robotnom
a v rukách mozolnatých
do zeme dajte ma
v slnečnom plápole.

Modlitbou, hovorím,
nemnožte žalosť slepú.
Kým deň sa z oblohy
ku horám pochýli,
chcem slyšať pod zemou,
jak ženci kosy klepú
a ženy zázračne
spievajú v obilí.

Ó leto. Tvrдне klas.
Zem večným chlebom sýti.
Do nových kryštálov
zrno v nej pretaje.
Smrť — ticho, zvířené
po jednom malom bytí.
Z tohoto sveta je.
Z tohoto sveta je.

VYZNANIE

Krv zradí synov človeka
a sladká úzkosť šľahá.
Pradávná ruka odveká
im na reč spupne čiaha.

Im zovrie hrdlo, pyšný sval
v ňom zmĺkne v plachom kŕčí.
A kde by slávne zvonit mal
najkrajším slovom ľudských chvál,
tu mlčí len, tu mlčí.

Krv zradí synov človeka
a sladká úzkosť šľahá.
Pradávná ruka odveká
mi na reč spupne čiaha.

Slza mi z verša vystrebe
tú kvapku jeho pýchy.
A preto som dnes pri tebe
a preto som dnes pri tebe,
ach preto taký tichý.

Je večer zimný. Pokoj s vami,
pútnici luhov neznámych.
Trasú sa hviezdy nad krovami,
pod krovom vietor spieva mi.
Tak pijan spevák na gitare
studenou hrstou preberá.
A pieseň búri dumy staré
a ožívajú dávne tváre
za hlbokého večera.

Podobná psovi na refazi,
keď ostrie hviezd ho dopichá,
vyplaziac ohňa rudý jazyk,
piecka mi skučí do ticha.
To dobré zviera zo železa.
Vždy dojíma ma jeho plač.
A dumy vážne vo mne ležia,
kým vonku na zranených brezách
sa belie snehu mäkký fáč.

Noc hučí, nôcka zádumčivá.
Mať moja lampu zhasína.
O chvíľku spí jej hlava sivá
jak zasnežená krajina.
Spí, biela, sen jej vráskou steká.

Spí verná slúžka života.
Len z hĺbky kdesi, oddaleká,
pod ľadom sna jak zimná rieka
jej srdce ticho kolotá.

Nech spí, nech spí, nad snehom hlavy
sna ľahký zvon jej vyzvára.
I za syna, čo bez únavy
dnes azda prebdie do rána.
A že už pozná horké líce,
— čo snom je, v sen sa obráti —
ja beriem pero do pravej:
„já píšu Vám, čo mohu více,
co ještě mohu dodati?“

Noc pribila na čiernom prahu
mesiaca tenkú podkovu.
Noc rozlievala mliečnu dráhu,
tú mäkkú kaluž voskovú.
Na dvore hrebú víchrov kone
tmu bez jasu a bez tóní.
I moja izba vo tmách tonie.
A ja v nej sám jak srdce v zvone,
vo zvone, ktorý nezvoní.

Keď sám je človek, ako z chleba
si zo spomienky ulomí.
Ľúto mi, žena, ľúto Teba,
pier Tvojich k slzám ľúto mi.
No zovšadiaľ raz vyhnaný je

a odísť musí ľudský hosť.
A už v ňom iba obraz žije,
ktorý je viac než ilúzie
a menej ako skutočnosť.

Čas ako básnik podnapitý
ukladá riadky pod názov.
V búrlivom jeho citobití
prchajú vône obrazov.
A Ty si živá, Ty si živá.
No z Tvojich podôb vzdialených
nie bolesť už sa na mňa díva.
Len krotká tieseň mlčanlivá
na prsiach ticho pradiť mi.

A tak Ti píšem. Prebolelo.
Dost úzkostí i mdloby dost
už prešlo tvárou omŕtvelou.
A tohto listu pozdný hosť
kiež neruší už. V spánok svätý
kiež nečuť kroky poslove.
Len mávnuc krídlom tichej vety,
posolstvo svoje zvestuje Ti:
Neboj sa, žena. Hotové. —

Čas ako oráč ostrím pluhu
už kyprí nádej storakú.
A nad brázdami jeho luhu
vták nesie pieseň v zobáku.
Vták mlkne, človek padá kdesi

a dlho, dlho tichý je.
A prísny chodí čas a desí,
kým úzkosti i žiale čiesi
zas bielou prstou prikryje.

Nie, nevábi ma vlhko hrobu,
nemrazí chladná istota.
Jak hýle hloh mi zmysly zobú
pokojne stravec života.
No než sa zovrie ruka čiasí,
stráž nemá, stojac u vchodu,
než mečom chladným povytasí,
daj, bože, zožať steblá krásy,
daj, bože, vydať úrodu!

Až na prah krvi prebolená
mi vládne radosť pod čelom.
Položiť šiju pod bremená.
Zarodiť mužným údelom.
I svoju pieseň z pološera,
kde vlhké lože stlala si,
prostú jak chlieb, jak ľudská viera,
čistú jak vietor na jazerách
niesť k jasným výškam belasým.

Hoc často dnes, ach báseň, báseň,
slov hlučných lúcom odetá!
No mŕtvej hviezdy v chladnom jase
v nej bliká srdce poeta.
A z jeho ľahkej, vzletnej vravy

sa živé svetlo nevinie.
V pilnosti bujnej, bez únavy
rozpína na križ chladnej slávy
akési verše nevinné.

Šat prorocký z nich pyšne veje
i rinčí slovo železné.
No márne, márne. Kde nič nie je,
tam ani báseň nevezme.
Kde slovo ľudské nevstalo by
z plameňa žhavých poznání,
nepríde básnik. Nie a čo by
bil výkričníkov dlhé skoby
naveky veršom do dlaní.

Ó, poézia! Pochválená
buď, tvoje právo úžasné:
že s čistým srdcom, na kolenách
len možno vstúpiť do básne.
Že oddelí sa v tvojom vrení
mam prázdny, faloš studená.
Že znojom duše pokropený
má v tebe omyl väčšej ceny
než pravda za groš kúpená.

Hej, mdloby prešlo tvárou mojou
a smutných hodín zotlelo.
I túlajúc sa v márných bojoch,
som kričal viac, než bolelo.
No zacelela malá rana.

Ni hlások v hrdle nevzlyká.
Len prosím: príd', ó požehnaná,
príd', cudná múdrosť dozrievania,
príd', drsná nežnosť veliká!

Keď sám je človek, ako z chleba
si zo spomienky ulomí.
Ľúto mi, žena, ľúto Teba,
pier Tvojich k slzám ľúto mi.
Však nezobúdzam. Dávno vari
už vyschli Tvoje náreky.
A v bielom slnku iných jari
vyšumel obraz mojej tvári
už z Tvojich očí ďalekých.

Nuž zbohom, smútky malej viery,
vy mútne vody víriace!
Spia žiale ako netopiery
kdes' dolu hlavou visiace.
To iba piecka rozfikaná,
to iba vetra dlhý hvizd
mi v noci hriebli v drobných ranách
a ja som prebdel do svitania
a ja som písal tento list.

Čas ako oráč ostrím pluhu
už kypri nádej storakú.
A nad brázdami jeho luhu
vták nesie pieseň v zobáku.
Nuž zbohom buď. Tak už sa zberám.

Ku novým búrkam, k novým vieram
už cvendží srdca ľahký cval.
Mier Tvojim snom. Mier Tvojim perám.
No nikdy, nikdy nezapieram:
ja som Ťa veľmi miloval.

9 STRETNUTIE NA RINGSTRASSE

Neznáma reč mi blízkou hudbou znela
z jej úst a tiekla pomaly,
krúžila vôkol bezradného čela.
A potom sme sa bozkali.

Zašumel gaštan teplou nocou nemou.
Zvonili v diaľke tramvaje.
Zem, bože, všade láskavou je zemou.
A žena všade krásna je.

Jak v búrke klas sa na rameno schýli,
jak premožený, plný klas.
Hodiny z veži desať hodín bili
a ktosi prešiel popri nás.

Pohliadol, postál na stíchnuť ceste.
Potom sa usmial zďaleka.
Ale ja nikdy nevidel som ešte
tak trpkو smiať sa človeka.

A odišiel, šiel dvadsaťosemročný,
podivne sklóniac ramená.
A po dlažbe mu dlhým tichom nočným
klopkala noha drevená.

A tak ho vidím:

Letný večer na štetkách sosien hniezdi,
do očí viazne cez víčka.

Zástupy nad mestom
a nad zástupom hviezdy.

Vtedy si bola mostom, pesnička.

Bola si ruky podatím a rukou prijímanou,
ramená, ktoré objímu.

Bola si lístkom skorocelu nad nezhojenou ranou,
smutnou a chladnou od dymu.

V ten večer z teba vytiekol prúd dobrotivej sily
a viera v rukách kvitla ti.

Tak sme ťa, pieseň slovenská, až do závratu pili,
ku tvojím prsiam prisatí.

Keď potom s nami po ďalekom kraji
ku spánku hučal autobus,
čo som to, pieseň, čo som to len tajil,
nevediac vydať slovko z úst.

Ba dlho, dlho bránili mi v reči
čelustí mocné závery.

Vždy, keď sa v hrdle kvapka slzy vzprieči,
vždy sa nám ťažko hovorí.

Viem jednu studňu v tvojej rodnej zemi.
Zlá zášť to bola, úskok. Zbabelá
leš dobrých úmyslov i falošná i slepá,
že nad tým žlabom s hrubou silou stáli
(a tí, čo z neho do závratu pili,
utreli ústa v spechu plachou dlaňou),
prst' hádzali a kameň privalili,
svedectvo dajúc také: áno, áno,
netečie.

Viem jeden kameň v tvojej rodnej zemi.
Kto na ten kameň srdce položí,
hlboko kdesi, z najhlbšieho rodu
počuje spievať putujúcu vodu,
kto na ten kameň srdce položí.

Lebo je voda sivá sestra básne,
ktorú si spieva hlbok zemská tíš.
A ako pästou neuškrtíš pieseň,
tak v hĺbkach zeme nezrazil si vodu.
A ako pästou neuškrtíš vodu,
z prs' človeka tak pieseň nezrazilš.

Klas dozrel k nivám sklonený.
Vytryskla bolesť zo ženy.

A po tom moste, prudko vyklenutom
nad hĺbkou živných, dobrotivých tiem,
a po tom moste z nedozerných brehov
pod pyšnou vlajkou plaču víťazného
dieťaťko prišlo.

Jezu, čo ti dám? — 100

V údive stojím, zakríknutý stojím.
Myšlienka dymí z uprchnutých liet.
Nič nepatrí mi, nič nenazval som svojím.
Dni idú. Človek, čo ti dám?

Kyticu kvetov natrhám.
Zaspievam: toto ti posielala zem.
Zaspievam, zaspievam, dieťaťko spí.

— Spí tvoja bolesť vznešená a sladká.
Mária, matka.

Oroduj za nás u drsného súdu.

Za mužov, ktorí sú i ktorí mužmi budú.

Naveky snom i ranami
bdie neha ženy nad nami. —

Tak zaspievam.

Tak zaspievam, veď, bože, čo má básnik,
nevädze poľné, vtáctvo pod oblohou?

Pesničku vernú, srdce dokorán.

A to je všetko.

Na hrobke, kde jak mocné sliepky
víchrice hlinu hrebú,
hrst trávy bez mena sa v skúpej hrude stráca
a čumák hlavne napriahnutý k nebu,
hrdzavý, pustý guľomet kde hľadá do mesiaca,
do nocí letných vláh a tryskajúcich vôní,
na doske v kvádri žulovom
slov reťaz železná železnou pravdou zvoní,
že človek umrel olovom.

Že vojak zrútil sa a zaspal na úbočí.
Čo prijal od zeme, tu zemi oddáva.
Širôtká belasá mu srká vlahu z očí,
krv jeho počujem, jak šumí po trávach,
v koreničkoch bylín rozpaľuje cievy.
Do žliabku v doline vytekol jeho hlas.
Vták z neho napil sa, vták píska v kosodreví.
A ďalej ostáva a oslovuje nás.

Povedz mi, vojak, či to bola tvár,
keď rúcalo sa srdce od olova,
čo ožiaril v tú veľkú, drsnú jar
blesk tvojej myšlienky, blesk posledného slova?

Ja viem, ó viem, už znám tú prísnu tému:
nad život muža rastie jeho sen.
Lež náboj, ktorý prsia prebodne mu,
uviazne v srdci materí a žien.

On zrúti sa, on sa jak hviezda zrúti.
A potom spí a nevie. Netuší,
kto žije jeho smrť, jej bleskom zasiahnutý,
kto žije jeho smrť,
kto s jazvou na duši.

On spí a spí, pod hlavou uzlík hlíny.
A vókol hora v divej nádhere.
Pod zlatým slncom jeho domoviny
opřchli žiaľom oči matere.

Už nečaká. Čas stíšil trýzeň dravú,
ochladil v srdci rozžhavený kov.
Snáď ju už nepáli. Len obťažkáva hlavu
šedinami a myšlienkou.

Až snom zas rozčereí dní dávnych stuhlé vrstvy,
snom si ťa privolá a budeš pred ňou stáť,
za moju mať jej bozkaj rúcho, mŕtvy.
Za moju malú, trpezlivú mať,
jej svetlom som a slnkom z božej dlane,
telo z jej tela, uzol v osude;
a ktorá ľúbí ma tak prosto, odovzdane,
jak nikto živý viac ma ľúbiť nebude.

Noc bronzy rozliala.
Na sosnách vietor zvoní.
Leto sa púšťa do kraja.
Dvadsaťšesť mojich liet
jak stádo bujných koní
sa z jeho žlabov napája.

Utiš sa, myšlienka, spi, hlava ukonaná.
Hľa, ranná hmla sa z dolín vylieva.
Ale ja neusnul. Ja bdel som bez prestania.
Na lôžku sedel mi až do bieleho rána
on, Ivan Babkin, mŕtvy z Kijeva.

Z dní žízne opäť, premúdra, sa rosou vykúpila
zem, život náš i pýcha.
Padala teplá noc. Háč mesiaca sa kýval
nad studňou, plnou hviezd a šumiaceho ticha.

Zapraskal ohník. Vyšľahanou trávou
vlnil sa tieňov nemý karneval.
Plást domoviny voňal sladkou šťavou,
jak zlatý úľ sa medom nalieval.

Len srdce moje zas tvrdý chlebič krája
za tichým stolom večera.
I úzkosť bezbrannú v ňom starostlivo tajac,
dožitú rôčky prezerá.

Hľa, opäť jeden sa k svojmu pádu chýli.
Na snopci vlasov prvý sniežik chladí.
Ej, čo sme sa len naľúbili,
čo sme, druh môj, naľúbili!
A predsa nás tak málo mali radi.

No dosť už, srdce. Na vlnúcich bralách
meď mesačná sa ligotá.
Ó buď ti chvála, buď ti chvála
za každý dúšok života.

I za tú trýzeň, čo ma v sedle nosí
jak verný koník na sebe.
Dohára. Pokoj. Kde-tu prška rosy
zasipí v slepej pahrebe.

OKTÓBER

Dni ako blizňatá sa zimomravo túlia.
Uzučkým potrubím pomaly crká čas.
Po chrbte holých lúk sa jeseň rozkotúla
s píšťalou meluzín, s paletou žltých krás.

Oblohu spadnutú si oprie o hrot veží.
Pri ohňoch pastieri rozprávku vybája.
Zem krotká, zrodená jak šestnedeľka leží,
prsníkom úrody potomstvo pridája.

Jej brázdy sčerené sa ako veniec točia
po čele planéty, pokojom zaliate.
Mier živý, živý mier dýchajú do storočia
cez bubny mláťačiek, cez šipky strapaté.

Zaspala rodička. Zaspala tvárou k nebu.
Raz pluh ju vo spánku na líca obráti.
Vážne a po prstoch v nej kavky chlieb svoj hrebú.
Už sa jej nesníva chudoba úvratí.

Už sa jej nesníva tá dávna tieseň medzí.
Bútl'avie v plytčinách zodratý, starý čln.
Rásť bude táto zem, odetá do nevädzí,
v šepote klásovia k materstvu nových zrn.

Mat moja,
ako zrnko pšeničné v bronzovom mori klasov,
uprostred tichých, prostovlasých dievčat
na divné chodievala púte.

Pred patricijskou bránou v kúte
hanblivá, bosá stála.

A miesto Zdravas Mária
vo svojich ústach hladných
plesnivú kôrku prosby bojazlivej
úporne omáľala.

Tá plachá prosba dievčat bosých
spomienky hrotom i dnes raní.

— Prosím vás, kúpte, milostpani.
Prosím ich, kúpia, milostivá pani...
Prosím vás, milostpani... —

Divo sa penil rokov prival.

Môj otec často, často sníval.
V chlapčenských rečiach túžby hrali
o bielych školách, o vlakoch.

A vši v murárskych barakoch
ho z detských snení prebúdzali
tvrdo a neúprosne.

A tak môj otec každé ráno,
otvoriac oči rosné,
vyzliekal plánov rúcha smelé,
sny ukrýval si do postele
a v pažerák dní vbiehal.
S trpkosťou krívd, v nich život zhára,
v plátenných šatách proletára
ukladal rady tehál.

Čas ako dohán koreňavý
sa v hrubých prstoch mrví.
A ja dnes stojím, vyhúknutý
z bedárskej otca krvi.

Závojom rokov dávnych hľadím
na jeho cestu ťažkú.
Z nákovy citov hlasom skutým
s plebejským vzdorom zatvrdnutým
vyznávam svoju lásku.

Pred nabubrelým majestátom rodov,
do chladných tvárí mrakodrapov,
do duší prázdnych nezmyselným leskom,
do duší vetchých ako zástery,
do týchto duší kričím:

Mať moja,
ako zrnko pšeničné v bronzovom mori klasov,
uprostred tichých, prostovlasých dievčat
na divné chodievala púte.

Pred patricijskou bránou v kúte
hanblivá, bosá stála.

A miesto Zdravas Mária
vo svojich ústach hladných
plesnivú kôrku prosby bojazlivej
úporne omáľala.

Tá plachá prosba dievčat bosých
spomienky hrotom i dnes raní.

— Prosím vás, kúpte, milostpani.
Prosím ich, kúpia, milostivá pani...
Prosím vás, milostpani... —

Divô sa peníl rokov príval.

Môj otec často, často sníval.
V chlapčenských rečiach túžby hrali
o bielych školách, o vlakoch.

A vši v murárskych barakoch
ho z detských snení prebúdzali
tvrdo a neúprosne.

A tak môj otec každé ráno,
otvoriac oči rosné,
vyzliekal plánov rúcha smelé,
sny ukrýval si do posteľe
a v pažerák dní vbíhal.
S trpkosťou krívd, v nich život zhára,
v plátenných šatách proletára
ukladal rady tehál.

Čas ako dohán koreňavý
sa v hrubých prstoch mrví.
A ja dnes stojím, vyhúknutý
z bedárskej otca krvi.

Závojom rokov dávnych hľadím
na jeho cestu ťažkú.
Z nákovy citov hlasom skutým
s plebejským vzdorom zatvrdnutým
vyznávam svoju lásku.

Pred nabubrelým majestátom rodov,
do chladných tvárí mrakodrapov,
do duší prázdnych nezmyselným leskom,
do duší vetchých ako zástery,
do týchto duší kričím:

Milujem!

Lúbim zodratých, tvrdých chlapov
a bosé nohy drobných materií
pred bránou v kúte, kde s bledou prosbou stáli
v ohnísku panských rozmarov.

Milujem!

Lúbim zhúžvané, zryté čelá,
plátenné šaty sivých murárov,
v obväzoch štíhlych lešení
čo kládli hluché skaly
a ktorí priehršť života tak ťažko vyplácali!

Čas ako dohán koreňavý
sa v hrubých prstoch mrví.
Výhonky rástli, vykličili
z bedárskych otcov krvi.
Závojom rokov na nich hľadím
a na ich cestu ťažkú.

Tým tvrdým chlapom s bielou hlavou
s plebejskou slzou ligotavou
vyznávam svoju lásku.

Večer mrazmi podkovanou nohou
tlačí hriadky, skryté v pazderí.
V tento čas na vykrivených rohoch
trúbievali u nás pastieri.

Húkal roh, jak zavialo by z dialí
prenikavým, dlhým steskom zím.
V súmraku sa chyžky rozprávali,
odplývajúc do tmy riedky dym.

Dýchlo z dvorov prischlou vôňou sena,
pršal smiech i hlasov bodrý šum.
K polnoci až vieska rozvravená
zapriadla sa do hlbokých dúm.

Stúlila sa k premrznutej stráni,
čujným spánkom stíchla vo chvíli.
Ako zvonce rozbehnutých saní
na oblohe hviezdy zvonili.

Hviezdy ako roľníčky sa triasli.
A na srsti ligotavý srieň,
krajina jak býček v kútku jasli
prežúvala pominulý deň.

Môj otec leží. Tichý jak balvan na loži.
Zrak privretý kdes' do ďaleka ústi.
Za oknom jeseň. V korunách stromov mátoží.
A prespevuje vietor tenkoústy
vo vrúbach priesvitných nad rozvravenou vodou.
Sýkorky zobkajú z omrvín zlatých hodov
v bezlistí sadu pod oknami.

Môj otec leží. Spí v nepokojnom snení.
Pomalým taktom klopú minúty.
Dve ruky jeho — sluhovia prepustení,
bezradní v náhlom odpočínutí,
zasadli mŕkvo na tkanive bielom.
Sny rýchlo letia, na čelo z nich prší teplá rosa.
Kmeň nachýlený, porušené dielo.
Bremeno neunieslo a k zemi zosulo sa.

Pod váhou ľosu, čo priťažký bol živým.
(Jak málo vzal a, bože, toľko dával!)

Pod detstvom bez chleba, tak kruto nežičlivým,
že z jeho pahriebky len zemiak vyhrabával.

Pod ohňom zím, čo podpaľoval krovy,
požiarom bielym praskal nad strechami,
keď v cudzích stodolách bil cepom po klásovi

za mierku chudých zŕn a za otiepku slamy.
Pod bičom dávnych dní, keď z lôžka dreveného
ťažký jak zvon sa ráno vykolísal,
až do západu slnca jak všetci z rodu jeho
svoj skromný ľudský sen si do kameňa písal.

904
2
08
5
13
50
0650
21
0671
250
421

Môj otec leží. Spí v nepokojnom snení.
Únavou sa mu viečka zatrasú.
A ja tu hladím, k nemu naklonený,
nehodný dedič jeho zápasu,
nástupca chabý na prestol hrdých činov,
päť mäkká na úder, dlaň prázdna, nedozretá,
neurodila chleba svojim synom,
len na krajíčku plač a v duši nemoc sveta;
vypätá vetva plodom nezáväzná,
kys čudný, prázdny kvet sa po jej listí vije.
Vykrikol by som, kľakol na kolená.
No mama díva sa a stydno, stydno mi je.

• Môj otec spí. A jeho múdre dlane,
dve dlane ako prápor zvinutý
hlboko ležia, spánkom zasypané.
Pomalým taktom klopú minúty.

A predsa viem: až nemoc postráca sa,
jak z riekok hmľa sa zdvihne z kalných žíl,
on vstane zas a dávať bude zasa
ten tvrdý peniaz prchajúcich síl,
jak veľí stará, drsná múdrosť muža;
neumrieť! padnúť, živlom podťatý!

On vstane zas a na môj tichý úžas
zas čelo svoje búrkam obráti.

A slovko žaloby z úst sa mu nevyleje.
Nič neželie. Nič nebude mu ľúto.

Však, bolesť,
dokiaľ bezbranný sa v твоjich prstoch chveje,
ó milostivá buď a neudieraj kruto.

Spomienky ako plátno po lúkach rozvešiame,
aby ich slnko vybielilo.
A ľudia pôjdu okolo,
podobní mojej mame,
čo brodievala touto stráňou
so sukňou cudne podkasanou,
s kvetavou šatkou do tyla;
kým na záhumní šareli steblá žita,
s vedierkom sivým,
až do odmletia pracovitá,
ľanové plátno kropila.

Raž päťdesiat ráz dozrela.
I dcéra už má dcérku.
Frkali rôčky odbité
jak glieda na vedierku.
Mesiace si líha na papradie.
A moja mama zasa pradie,
zas šúľa báseň plátennú.

V marcový večer, až sliepky sedieť počnú,
zavrzga bidlo pesničku dlhoročnú
a nitelnice zastenú.

Na lúkach plátno kropia.
A zrazu tak sa zdá mi,
v tých vláknach čítam rozprávku
o detstve mojej mamy,
rozprávku clivú, smutno blízku
o detských nohách na strnisku,
do krvi zdretých po členky.

Rozprávku čítam, keď mamka zábudlivá
snáď v polospánku zaplietla do tkaniva
šedivé dievčie spomienky.

Raz ded môj, kočiš v mene božom,
jak smutná pieseň zodratý,
na krížik sivý za dedinou
zavesil žitia opraty
a kamsi odišiel.
Tak priesvitný a bledý.
Dve ruky, žezlá vyvrátené,
na mlkvom tele skrížil.

Postrkom ku smrti.
Pod prísnu hliadkou biedy.
To bola cesta človeka,
čo nikdy neublížil.
Ostatné dopovedia zvony.

Ešte sa nezrástol
šev zeme, rýľom poranenej,
iba čo vietor bolesť ofúkal —
a už sa tratí syn jeho v hriešnom svete,
aby si dlaní ovocie nedozreté
s pokornou piesňou ponúkal.

Šiel, zo strechy mu chudoba
jak čierny prápor viala.
V jarmoku bláznivom sa časnosť presýpala.

Za halier sústrasti
i v smútku veľkolepí,
za halier úsmevy široké ako stepi,
za halier voľnosť i
za halier sputnaní,
za halier taláre, kordy a sutany,
za halier proroci
slov zlatých, ťažké snopy,
za halier pevci a za halier filantropi,
za halier básnici, za halier kantáty,
za halier murári, do tehál zakliati,
za halier otec môj,
za halier detí jeho
s ovsíkom chudoby, chlebaka modleného;
za halier vzbĺkala a udierala ona
— zločinec šialený, krvavý misionár,
strhala ornáty, strhala paruky,
donaha vyzliekla ľudí i katedrály;
a za ňou ako vryp
slepí a bezrukí
mŕtvi a Neznámi na poliach ostávali.
Za halier mrzáci,
za halier osirelí,
pod plachou nádejou sa biele vdovy chveli,
za halier pomníky,
za halier krv a bolesti.
A krotké dlane otca môjho sa zavíjali do pästí.

Nenávisť chudobných.
Buď pozdravená, sila.

Ty, ktorá za noc mesto rozboríš,
by si ho postavila
nové a spravodlivé.
Dnes ešte neusneš. Je neskončené dielo.
Po zemi nádhernej žitím jak galejou
rod tvojich tiahne sa
s pesničkou neveselou,
dušu si živí snom a ruky nádejou.

Ale rod pretrvá a sen sa dielom stane.
A potom z pästí raz vyklíčia ľudské dlane,
lupene prstov rozvijú sa
ku láskavému veľdielu,
z nádhernej zeme vystavajú cestičku jasnú, veselú,
širokú dráhu pre myšlienku,
kam vstúpi človek svojou nohou.

No pokiaľ hladných na zemi
zabíjať budú pod oblohou,
tie päste zvonit' neprestanú ku veľikému súdu;
ako dve ruže zakuklené
na vetvách rúk, tak kolísať sa budú,
ako dve ruže, napájané krvou,
v nej múdrosť žitia vtelená.
V komore jadernej pečlivo uchránia
pre ráno chudobných, pre výtrysk svitaní
murárskej pravdy semená.

I

Jar, ortuť víriaca po teplomeri tepien.
Vysoko, vysoko let vtákov dvíha ju.
Do bronzu žiarení podobu krásy tepem.
Zelené hrivy tráv sa k svetlu dvíhajú.

Prst rýľom sčechraná jak vinič okná ženy
prítulne ovíja za pluhmi kolesá.
Hanblivo oddaná a cudná v obnažení
pred plodu prijatím potichu chveje sa.

Máj ide po zemi, máj na oslici lúčov.
Víťazný teplý dážď mu padá z pohára.
A človek, prahnúci pokoja za náručou,
lupene náruči široko roztvára.

Z odrenín storočia jak pryskyrica tečiem,
očami prisatý v zelené detstvo žít.
Jar, ortuť víriaca po teplomeri tepien,
nech je nám dopriate úrodný život žiť.

Máj ide po zemi, máj, tajná sila vrení.
Na jeho úbočiach žiaľ ovce nepásol.
Máj ide po zemi a my sme pripravení
v komorách čistých srdc mu podať chlieb a soľ.

Jar vládne mu. On v brázde po kolená,
akoby kľačiac,
chodí vznešený.

A čo deň vzíde z hlbok svitaní,
radlicou krája z budúceho chleba.
Pluh jeho mätko rachotí.
Tlmenou rečou prebudenej zeme,
nevesty drsnej, ktorá verne rodí,
v plnosti času verne oddáva sa,
no nehou muža pohŕda.
Čo šepká mu dnes, Kriste, čo mu šepká?

— Oceľou budem osiata a sírou.
Pýr urodím,
pýr, bodliak, žihľavu, jak odpradávná
nad vraždou rásťli, nad zločinom,
ak usnul by si. Sejbou strašlivou,
hľaď, plnia sýpky mocní tvojho sveta. —

Tak hovorí. On, v nepokoji svätom
ret ticho zovretý, päsť na pluhu
a orie.

OBSAH

*melanchólie (smrť),
rozlúčky*

Jún 5

I = 20

Verš	9
Chryzantémy	10
Žena	12
Samota	13
Rozlúčenie	14
Balada jesenná	15
* Za starou mamou	16
Cestou z pohrebu	18
Básnik	19
Modlitba za milú	20
Na chotári malá jeseň sedí	21
Príhody	23
+ Rakvy z Vietnamu	27
Hlad v Ázii	31
Konvoj na Kóreu	33
Kórejské koledy	35
Monológ v lazarete	37
+ Básnik (Posolstvom vznešeným ...)	41
Verše	43
Pesnička	45

II = 21

Novembrová	49
O láske	50
Neskorá jeseň	52
Nemusiš	53
Plesť s jarabinou	54
Leto	55
Vyznanie	57
List jednej žene	58
Stretnutie na Ringstrasse	65

Wernigerode	66
Básnik vo väzení	67
Materstvo	68
Večer na Ďumbierí	70
Ohník na hrebeni	73
Október	75
Vyznanie lásky	76
Katrený	79
Otec	80
Pieseň o tkáčke	83
Genezis	85
Dve jarné básne	88

*Rufus in original
moder. HÄRLE
Karlshagen 1956
mala*

Milan Rúfus

AŽ DOZRIEME

Vydal Slovenský spisovateľ, vydavateľstvo Sväzu slovenských spisovateľov v Bratislave, roku 1956 v edícii Pôvodná poézia. Šéfredaktor vydavateľstva Ivan Kupec. Zodpovedný redaktor Milan Kraus. Technický redaktor Ignác Brázda. Korektor Peter Valášik. Obálku navrhol Ernest Spitz.

Tem. skup. 301/13. Č. publ. 335. Prvé vydanie. 1400 výtlačkov. PH 2.60, AH 2.47, VH 2.77. Pap. 221-10, 84-108/100 g. Vytlačila Pravda, vydavateľstvo ČV KSS, Bratislava, zo sadzby garmond Brno „Z“, do sadzby v auguste, vydané v novembri. Strán 98. Výmer HSVZ 4433/56/IV/1-11-A-55.793. Daň 5%.

Viaz. Kčs 9.57

56/VIII-15

